

Asia: VN/1258/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta

1. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain lukua 7 Palkkatuki koskevat kysymykset

1 § Palkkatuki (sis. palkkatuen määritelmän)

- **Lisättäisiin palkkatuen tarkoitukseen vammaisten ja pitkäaikaissairaiden sekä 60 vuotta täyttäneiden pitkäaikaistyöttömien työn saannin ja työelämään osallisuuden lisääminen.**

Työntekijän tarvitseman erityisen tuen ja ohjauksen vastuu ja rahoitus tulisi tuoda ilmi tässä yhteydessä.

2 § Palkkatuen yleiset edellytykset

- **Rajattaisiin palkkatuetun työn kohderyhmää**

Kohderyhmämäärittely sulkee pois valtaosan nykyisistä palkkatuella työllistettävistä iän perusteella, jota ei voitane pitää tarveperusteisenä kriteerinä. Voitaisiinko haluttua painotusta (nuoret ja ikääntyvät) toteuttaa kevyemmin kuin lainsäädännöllisesti poissulkemalla?

3 § Työnantajaan liittyvät palkkatuen edellytykset

- **Työnantajiin lisättäisiin hyvinvointialue ja poistettaisiin luonnollinen henkilö, joka ei harjoita taloudellista toimintaa (kotitalous)**
- **Tuotannollisista tai taloudellisista syistä viimeisten 12 kuukauden aikana irtisanoneelle työnantajalle tuki voitaisiin myöntää, jos tämä on ottanut saman määrän henkilöitä työhön irtisanomisen jälkeen**

- **Palkkatukea ei myönnettäisi uudestaan työnantajalle saman henkilön palkkaamiseen poikkeuksena vamman tai sairauden perusteella, oppisopimuskoulutukseen tai 60 vuotta täyttäneen pitkäaikaistyöttömän työllistämiseen myönnetty tuki tietyin edellytyksin**

Se, että tuki voidaan myöntää työnantajalle, jos tämä irtisanomistilanteen jälkeen 12 kk aikana palkkaa saman määrän (ei saman henkilön kuten nykyisin) henkilöitä, on kannatettava muutos.

Erityispalkkatukioikeus tulisi kuitenkin olla myös pitkäaikaistyöttömällä, joka yrityksistään huolimatta ei ole työllistynyt avoimille työmarkkinoille.

5 § Palkkatuella katettavat palkkakustannukset

- **Työnantajan sivukuluja ja lomarahaa ei jatkossa luettaisi palkkatuella katettaviin kustannuksiin**
- **Muita tarkennuksia tukikelpoisten kustannusten määritelmään**

100% palkkatuen maksaminen kertoimella huomioi osittain työnantajalle maksettavat sivukulut. Se ei kuitenkaan kata lomarahoja. Alempien palkkatukiprosenttien osalta ei myöskään ole perusteltua jättää huomiotta lakisääteisiä kustannuksia. Molemmat muutokset heikentävät työllistämismahdollisuuksia. Palkkatukiprosenttien nostaminen jää näennäiseksi, mikäli samaan aikaan sen laskennalliset perusteet muuttuvat siten, ettei todellisia kokonaiskustannuksia oteta huomioon.

6 § Palkkatuen määrä ja kesto

- **Tuen määrä olisi työttömyyden kestosta riippumatta 50 % palkkakustannuksista**
- **Tuen kesto 5 tai 10 kuukautta, kuitenkin enintään työsuhteen pituinen**
- **Palkkatuki voitaisiin myöntää uudelleen toiselle työnantajalle heti edellisen palkkatukijakson päätyttyä, jos henkilö kuuluisi edelleen palkkatuen kohderyhmään ja tuen myöntäminen olisi tarkoituksenmukaista**

Palkkatuen keston minimipituus 5 kk on monien vaikeasti työllistyvien henkilöiden kohdalla liian lyhyt. Koska palkkatuen myöntämisen peruste alle 60-vuotiailla on osaamisvaje, ei se vaje 5kk jaksoilla merkittävästi vähene. Siltä osin esitys ei ole kannatettava.

7 § Palkkatuki alentuneesti työkykyisen palkkaamiseen

- **Tuen määrä olisi 70 prosenttia palkkakustannuksista**
- **Tuki myönnettäisiin 10 kuukauden ajaksi sillä perusteella, että vamma tai sairaus vaikeuttaa huomattavasti sopivan työn saamista**
- **Tukea voitaisiin jatkaa samalla työnantajalla tietyin edellytyksin enintään 24 kuukauden jaksoissa.**

Tässä myös 70% palkkatuen korotus aiemmasta 50% tuntuu näennäiseltä ratkaisulta, koska henkilösivukuluja ja lomarahoja ei voida sisällyttää palkkatukiosuuteen.

Mahdollisuus saada palkkatukea saman työnantajan palveluksessa on erittäin rajoittava ratkaisu, koska usein juuri ensimmäisen jakson aikana työkyvyn alentuminen vasta havaitaan. Jo nykyinen laki, joka edellyttää tällaisessa tilanteessa 10 kk työttömyysjaksoa on erittäin rajoittava.

8 § 100 prosentin palkkatuki

- **Tuki myönnettäisiin 10 kuukaudeksi. Tukikelpoisia palkkakustannuksia korotettaisiin kertoimella 1,23 työnantajan sivukulujen kattamiseksi laskennallisesti.**
- **100 prosentin palkkatuki olisi mahdollinen kaikille yhdistyksille, säätiöille ja rekisteröidyille uskonnollisille yhdyskunnille**
- **Jos työnantajan toiminnalla on työ- ja elinkeinotoimiston arvion mukaan vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, 100 prosentin palkkatuki myönnettäisiin de minimis -tukena. Muussa tapauksessa tuki olisi EU:n valtiontukisääntelyn ulkopuolista tukea. Arvioinnin kriteereistä säädettäisiin erikseen valtioneuvoston asetuksella.**

Muutokset järjestöjen 100% palkkatukeen heikentävät erityisesti vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevien henkilöiden työllistymistä. Yleishyödylliset välityömarkkinatoimijat, joiden nimenomaisena tehtävänä on pitkäaikaistyöttömyyden katkaisu ja valmennuksellisen tuen tarjoaminen ihmisille, jotka tarvitsevat tavallista enemmän tukea, harjoittavat toimintansa rahoittamiseksi yleensä myös elinkeinotoimintaa, jonka tuoton ne ohjaavat työllistämistä tukeviin palveluihin. Mikäli 100 % palkkatuki evättäisiin siksi, että yhdistyksen elinkeinotoiminnan arvo ylittää 100 000 euroa, eivät yhdistykset pystyisi enää tarjoamaan valmennusta työssä pärjäämiseen, työuran aloittamiseen, työvaltaiseen opiskeluun ja avoimille työmarkkinoille siirtymiseen.

Kuten hallitus on itsekin esityksessään arvioinut, ehdotetut muutokset vähentävät yhdistyksiin palkkatuella työllistettyjen määrää ja muutoksen vaikutukset kohdistuisivat erityisesti henkilöihin, jotka ovat taustaltaan keskimäärin vaikeammin työllistyviä kuin esimerkiksi yrityksiin palkkatuen turvin työllistyvät. Tämän vuoksi esitys ei ole lainkaan kannatettava.

Elinkeinotoimintaa harjoittavien kolmannen sektorin toimijoiden osalta de minimis -tukiehtoa ei tulisi soveltaa lainkaan. Erityisen huonosti se sopii niiden toimijoiden toimintaan, joiden keskeinen tehtävä on työllisyyden edistäminen.

10 § Palkkatuki oppisopimuskoulutukseen

- **Palkkatuen määrä oppisopimuskoulutuksessa olisi 50 % ja pysyisi samana koko koulutuksen keston ajan**
- **Palkkatukea myönnettäessä tuki olisi mitoitettava koko sille ajalle, jonka työ- ja elinkeinotoimisto arvioi tarkoituksenmukaiseksi.**

- **Tukea voitaisiin jatkaa, jos henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukainen oppisopimuskoulutuksen kesto muuttuu koulutuksen aikana**

Palkkatuen mitoitus koko oppisopimusjaksolle on tervetullut ratkaisu. Samoin tuen jatko oppisopimukseen jos kehittämissuunnitelma sitä todella vaatii.

11 § Tuella palkatun siirtäminen

- **Edelleen siirtämisestä tehtäisiin erillinen päätös ja säädettäisiin edellytykset edelleen siirtämiselle**

-

2. Huomioita lukuun 7a 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki

Huomioita 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuesta (luku 7a, uusi luku)

- **Tuki on uusi**
- **Tuki myönnettäisiin ilman tarkoituksenmukaisuusharkintaa, jos laissa säädetyt edellytykset täyttyvät.**
- **Tukea maksettaisiin 70 prosenttia tukikelpoisista palkkakustannuksista 10 kuukaudelta, kuitenkin enintään työsuhteen keston ajalta.**
- **Tukikelpoisina kustannuksina pidettäisiin samoja palkkakustannuksia kuin palkkatuetussa työssä.**

lääkkäämpien pitkäaikaistyöttömien työllistyminen avoimille markkinoille on tunnetusti hyvin vaikeaa. 55 vuotta täyttäneiden osalta tarkoituksenmukaisuuden poistaminen on erittäin tervetullut esitys. 70% tuki ilman että lakisääteiset työnantajan kulut eivät siihen sisälly, on merkityksetön parannus. 10kk kesto on erinomainen parannus, kun huomioidaan usein erittäin vaikea kohderyhmä.

3. Huomiot elinkeinotoiminnan käsitteen muutoksiin

Huomiot elinkeinotoiminnan käsitteen muutoksiin

- **Työvoimakoulutuksen yhteishankinta (5 luku 7§) ja työolosuhteiden järjestelytuki (10 luku 3§)**
- **Työllisyyspoliittinen-avustus (säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetulla asetuksella)**
- **Työsopimuslain 13 luvun 6 §:n 2 momentin 2 kohdan muuttaminen**

Pääsääntöisesti välityömarkkinatoimijoiden harjoittama elinkeinotoiminta liittyy kiinteästi työllisyyden edistämiseen, sillä harjoitettu toiminta muodostaa oppimis- ja työympäristön, jossa pitkäaikaistyöttömät voivat edistää osaamistaan, suorittaa opintoja työvaltaisina menetelmin sekä saada valmennuksellista tukea avoimille työmarkkinoille siirtymiseen. Kyseisellä elinkeinotoiminnalla

ja siitä saatavilla tuloilla rahoitetaan työllisyyttä edistävää valmennustyötä, eikä sillä välttämättä ole muuta itsetarkoitusta, jonka vuoksi yhdistystä rankaistaisiin nimenomaisesti siitä, että se haluaa tarjota työttömälle tukea ja ohjausta työelämävalmiuksien edistämiseksi.

Elinkeinotoiminnan käsitteen muuttaminen kaupallisen toiminnan käsitteeksi, koskien uudelleenkäyttöä ja 100 000€ liikevaihtorajan ylitystä, tuhoaa myös Suomessa hyväksi ja järkeväksi todetun kiertotalouden edistämisen. Yleishyödyllisten yhdistysten toiminta kiertotalouden kentällä on ensiarvoista kestävän kehityksen näkökulmasta, puhutaan sitten materiaaleista, tavaroista tai ihmisistä.

4. Huomiot sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamiseen

Huomiot sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamiseen

-

5. Huomiot julkisesta työvoima- ja yrityspalvelulaista annetun lain muihin lukuihin ehdotettuihin muutoksiin tai esitysluonnoksen liitelakeihin

Kommentit julkisesta työvoima- ja yrityspalvelulaista annetun lain lukuihin 1, 2, 3, 11, 12, 13 ja 14, 7 luvun 4, 9 ja 12-15 §:iin ehdotettuihin muutoksiin tai esitysluonnoksen liitelakeihin

- **Mainittuihin lukuihin ja lakeihin on tehty vähäisiä tai teknisiä muutoksia.**

-

6. Yleiset huomiot

Yleiset huomiot:

- Huomiot ehdotetun sääntelyn suhteesta hyvään hallintoon ja perustuslakiin**
- Huomiot esitysluonnoksen vaikutusarvioinnista**
- Muuta kommentoitavaa**

Lain tavoitteena on edistää vaikeassa työmarkkina-asetuksessa olevien henkilöiden työllistymistä. Kuitenkin suurimmat negatiiviset vaikutukset kohdistuvat juuri niihin henkilöihin, joiden mahdollisuudet työllistyä yritykseen ovat keskimääräistä huomattavasti heikkomat, sillä uudistuksen myötä kolmannen sektorin mahdollisuudet työllistää heitä heikkenevät olennaisella tavalla.

Ajatus siitä, että isompien kolmannen sektorin toimijoiden palkkatuen rajoittaminen lisäisi pienempien yhdistysten mahdollisuuksia työllistää nykyistä enemmän, ei vaikuta realistiselta. Joissakin tapauksissa vaikutus olisi juuri päinvastainen, sillä pieniltä yhdistyksiltä puuttuu resursseja ja osaamista hoitaa palkkatukeen ja työsuhteisiin liittyviä hallinnollisia, juridisia ja taloudellisia vastuita.

Paikallisesti on kehitetty yhdistystyöllistämisen toimintamalleja (mm. Mikkeli), jossa yhdistyksiin työllistämistä hoidetaan keskitetysti siten, että yksi yhdistys hoitaa ko. vastuut keskitetysti ja tarjoaa lisäksi mihin tahansa yhdistykseen työllistetyille työelämävalmennusta ja tukea seuraavan työpaikan hakemiseen. Esitetyn muutoksen jälkeen tämä ei olisi enää mahdollista, jonka seurauksena nimenomaisesti pienten yhdistysten mahdollisuudet työllistämiseen heikkenevät.

Saman suuntaisesti vaikuttaa myös muutos, joka estää työntekijän edelleen siirtämisen yrityksiin, joka tällä hetkellä on ollut yksi hyvä keino saada pitkäaikaistyöttömiä avoimilla työmarkkinoilla tarjolla oleviin tehtäviin. Kyse on useimmiten ollut 1-2 kk siirtymäajasta, jolloin sekä työntekijä että työnantaja ovat tarvinneet tukea työsuhteen onnistumiseen.

Mikäli elinkeinotoimintaa harjoittavan yhdistyksen edellytyksiä täyteen palkkatukeen heikennetään elinkeinotoiminnan laajuuden perusteella, syntyy myös ristiriita siitä, että ko. yhdistys voisi kuitenkin tuottaa kuntouttavaa työtoiminnan palveluja, jonka toteuttamisesta yritykset on suljettu pois. Palkkatuen kohdalta yhdistyksien elinkeinotoiminta rinnastettaisiin käytännössä yritysten harjoittamaan liiketoimintaan, mutta kuntouttavan työtoiminnan kohdalla yhdistyksen olisivat organisoitumisen muotonsa perusteella kuitenkin sopivia tarjoamaan kuntouttavaa työtoimintaa.

Tältä osin esitys on erittäin vahva kannanotto välityömarkkinatoimijoita vastaan, joiden perustehtävä on työllisyyden edistäminen ja vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien työelämäosallisuuden edistäminen. Mikäli lakiuudistus tämän muotoisena astuisi voimaan jo vuoden 2023 alusta, jää välityömarkkinatoimijoiden mahdollisuudet varautua muutokseen liian lyhyeksi.

Laamanen Tarja
Mikkelin Toimintakeskus ry